

Major Tünde Kármén – Schneringer Dorka Anna

Játék, nyelv, kapcsolat – kutyával asszisztált foglalkozások az óvodai anyanyelvi nevelésben

A tanulmány a kutyával asszisztált foglalkozások alkalmazásának lehetőségét mutatja be az óvodai anyanyelvi nevelés gyakorlatában. Rávilágít arra, hogy a kutya bevonása fokozza a gyermekek nyelvi-kommunikációs fejlesztésben való részvételi aktivitását. A kutyával való interakciók ugyanis biztonságos, érzelmileg támogató tanulási környezetet teremtenek, amelyben a gyermekek bátrabban gyakorolják a verbális kezdeményezést, az önkifejezést és a társas együttműködést. Az írás összegzően ismerteti az állatasszisztált foglalkozások formáit és a kutya mint megfelelő fejlesztőtárs kiválasztásának az indokait. A kommunikációelméleti megközelítések alapján rámutat arra, hogy a kutya azonnali, ítélezésmentes visszacsatolása elősegíti a jelentésalkotási folyamatok természetes kibontakozását, ezáltal a beszédészlelés, a beszédmegértés és a beszédprodukciónak együttes alakítását. Hangsúlyozza a játék- és az élményalapú tanulás módszertani lehetőségeinek a fontosságát a nyelvi szocializációban. Kifejti, milyen módon kapcsolódhat a tudatos tervezés által a kutya aktív vagy passzív szerepkörben a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlesztési folyamatához. Olyan, a gyakorlatban kibontakoztatható anyanyelvi fejlesztőjátékokat ismertet, amelyek a kutyával való kapcsolódási helyzetekre építve támogatják a fonémahallás, a ritmusérzék, a szókincs, a mondatalkotás és a nonverbális jelhasználat formálását. A tanulmány hangsúlyozza, hogy az állatasszisztált foglalkozások nem pusztán motivációs tényezőként jelennek meg, hanem a differenciált fejlesztés és az inkluzív nevelés hatékony eszközei is. Az utolsó egységben pedig egy komplex óvodai foglalkozástervezetet közöl, amely a késő őszi időjárás és az öltözködés témaköréhez kapcsolódva mutatja be a kutyával asszisztált anyanyelvi fejlesztés gyakorlati megvalósításának a lehetőségét, kiemelt célként a szókincsbővítést megjelölve.

Bevezetés

Az óvodai anyanyelvi nevelés nem elkülönülő tevékenységként, hanem olyan komplex tényezőkkel átszőtt folyamatként értelmezhető, amely a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlesztése, az érzelmi biztonság megteremtése és a minőségi társas interakciók elősegítése révén a gyermek egész személyiségét formálja. Mindezt játékos helyzetekben, dramatikus és irodalmi élmények feldolgozása által, irányított vagy éppen spontán kialakuló beszélgetésekben valósítja meg, építve arra, hogy a mindennapok valamennyi kommunikációs helyzete tanulási lehetőséget hordoz magában (Szőke-Milinte 2022).

Hazai és nemzetközi kutatások hívják fel a figyelmet arra, hogy a gyermekek nyelvi fejlődésének támogatásában a kutyával asszisztált foglalkozások kiemelkedő pedagógiai lehetőségeket kínálnak. A kutya emberközpontú társaként fokozza a gyermekek figyelmét, cselekvési vágyát és kommunikációs aktivitását a fejlesztési folyamatokban (Kruger–Serpell 2010; Chandler 2012). Az anyanyelvi nevelés nem korlátozódik kizárólag a beszédprodukciónak alakítására, céljai közt szerepel a társas kapcsolódás, a megértés és az önkifejezés kibontakoztatása is. A kutya aktív vagy passzív szerepvállalása az élményközpontú, játékos interakciók során segíti elő a gyermekek számára a verbális és a nonverbális jelek tudatos alkalmazásának és értelmezésének a gyakorlását (Molnár et al. 2015; Lakos 2016).

A tanulmány ismerteti, hogy milyen módon integrálható az állatasszisztált pedagógiai szemlélet az óvodai anyanyelvi nevelés cél- és feladatrendszerébe. Bemutatja a kutyával asszisztált foglalkozások támogató gyakorlatát a nyelvi-kommunikációs kompetencia komplex fejlesztésének a folyamatában. Célként jelöli ki, hogy az elméleti összefüggések áttekintésével és a konkrét játékleírások lejegyzésével egyfajta kézikönyvként elősegítse a módszer tudatos, biztonságos és élményszerű alkalmazását az óvodapedagógusok számára.

Az állatasszisztált foglalkozások

Az állatasszisztált foglalkozások háromféleképpen jelennek meg a nemzetközi gyakorlatban: az állatasszisztált aktivitás (AAA), az állatasszisztált terápia (AAT) és az állatasszisztált pedagógia/oktatás (AAE) formájában. A legnagyobb különbségek ezek között a fejlesztések céljaiban, valamint a beavatkozások mértékében figyelhetők meg (Babos 2013).

Az állatasszisztált aktivitás (AAA) legfőbb feladata az örömszerzés, valamint az életminőség és a hangulat javítása. Nincsenek előre megtervezett feladatok, többnyire spontán, nem dokumentált a fejlődés. A programban nem szükséges a szakember jelenléte sem. Az általános célok között megjelenik a pozitív kapcsolatok kialakítása, az elszigeteltség és a stressz csökkentése, a kommunikációs és a szociális képességek fejlesztése (Illés 2006). Időotthonokba, kórházakba rendszeresen járnak önkéntesek állatokkal, hogy ezzel is csökkentsék a magányt, elvonják az érintett személyek figyelmét a problémáikról. Az óvodákban alkalmanként (például gyereknap, állatok világnapja) történő állatasszisztált foglalkozások is ebbe a kategóriába sorolhatók, ugyanis ilyenkor a hangsúly a közös időtöltésen, a szórakoztatáson van (például nevetés a kutya trükkjein) (1). Emellett azonban a gyermekek indirekt módon ismereteket szereznek a kutyáról, a kutyával való kommunikáció módjáról, amelyeket gyakorolhatnak is.

Az előző formával ellentétben az állatasszisztált terápia (AAT) során egy célirányos fejlesztő vagy nevelési tevékenység keretein belül a kitzűzött terápiás célt úgy érik el, hogy egy erre a feladatra kiképzett állatot a terápiás folyamatba bevonnak. Elsődlegesen a megelőzés, a képességfejlesztés, a gyógyítás, a nevelés, valamint az életminőség javítása tartozik a feladatai közé. Ezek a foglalkozások lehetnek egyéniek vagy csoportosak. Az óvodáskorú gyermekekre adaptálva a foglalkozások olyan fontos célokat tűznek ki maguk elé, mint a pszichés funkciók (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem) fejlesztése, a motoros funkciók alakítása, a viselkedés, magatartás pozitív irányú formálása, az önállóságra nevelés vagy a céltudatosság, felelősségérzet kialakítása (2).

A terápiában az állat a képzett felvezetőjével vesz részt, egy szakember pedig vezeti a foglalkozást az előre kitzűzött célok eléréseért (Fine 2019). E megközelítés egyik leggyakoribb formája a kutyával asszisztált terápia, amelynek módszertani alapjait Boris Mayer Levinson pszichiáter fektette le, amikor az 1960-as években elsőként hívta fel a figyelmet a kutyák szociális kapcsolatteremtő szerepére a gyermekek célorientált fejlesztési tevékenységében. Tapasztalatai szerint a kutya kapunyitogatóként működik, megkönnyíti a terápiás kapcsolat kialakítását a gyermek és a segítő szakember között (Kruger–Serpell 2010; Chandler 2012). Az állatasszisztált terápia nemcsak kutya, hanem más állat bevonásával is megvalósulhat. Léteznek terápiás célú programok lovakkal, nyulakkal, delfinekkal, sőt farmállatokkal is. Míg a nyulak szelíd jelenléte, a lovak mozgásterápiás hatása vagy a delfinek szinkronításalapú kapcsolódása egyedi fejlesztési módokat kínál, addig a kutya bevonása komplex szociális, kognitív és nyelvi fejlesztési lehetőségeket rejt magában. Népszerűsége részben annak köszönhető, hogy a kutya az emberhez történelmileg is szorosan kötődő faj, jól értelmezi a nonverbális emberi kommunikációt, és magas szinten képes kapcsolódni a gyermekekhez is (Molnár et al. 2015).

Az állatasszisztált pedagógia (AAE) az állatok bevonását jelenti az oktatásba. Ebben az esetben az állat motivációs erőként hat a gyermekre. Ez magában foglalja az állatasszisztált aktivitást és az állatasszisztált terápiát is, tanórai vagy óvodai feladatokra specializálódva (Köböl 2023). Az AAE lehetőséget biztosít arra, hogy

a 3–7 éves gyermekek élményszerűen sajátíthassák el az ismereteket, emellett tapasztalatokat szerezzenek az állatvédelemről, a felelős állattartásról, a környezetvédelemről is. Ha egy csoportban rendszeresen tartanak kutyával asszisztált foglalkozásokat, a pedagógus számára további lehetőség adódik a sajátos nevelési igényű gyermekek felzárkóztatására is, hiszen a módszer a feltétel nélküli elfogadáson, az egymás iránti tolerancián alapul (2). A kutya bevonása az oktatásba, nevelésbe az óvodai szinten megkönnyíti a pedagógus munkáját: megkedveltetheti az adott témát a gyermekkel (például a testrészek gyakorlása a kutya testrészeinek simogatásával) (1).

Az elmúlt években a nemzetközi gyakorlatok mellett hazánkban is elterjedt az általános iskolákban a kutyák bevonása az olvasóprogramokba. Az önbizalom-hiányos, szorongó gyermekek olvasását nagyban elősegíti, ha rendszeresen terápiás kutyának olvashatnak fel egy-egy szövegrészletet. Ez támogatja a literációt, az irodalmi művek megszerettetését és a szorongások, félelmek oldását is (Bruneau et al. 2022). Bánszky és Rudolf (2025) írása is azt támasztja alá, hogy a gyermekek örömmel vesznek részt ilyen programokon, ha választhatnak, akkor inkább állatok társaságában tanulnak és gyakorolnak.

A fent bemutatott három módszer *közül bármelyik megjelenhet az óvodai gyakorlatban*. A módszerek között nincsenek éles határok, némelyik esetben nehéz kategorizálni egy-egy foglalkozást. A pedagógus tudatos tervező munkáján múlik, milyen célt (örömszerzés, képességfejlesztés, új ismeretek megszerzése) határoz meg az adott foglalkozásra, tematikus egységre. Mivel azonban az óvodai nevelés komplex módon zajlik, ezek egy foglalkozáson belül is megjelenhetnek.

Miért pont a kutya?

Az állatasszisztált foglalkozások folyamatába bevont fajok közül a kutya kiemelkedően ideális partner kommunikációs érzékenysége és emberközpontú szocializációja miatt. A foglalkozás során ösztönösen segít a gyermekeknek, interakcióba lép velük, figyelmet, reakciót, érintést vált ki. Minden gyermekhez egyformán viszonyul, számára mindenki egyenlő, nem ítélkezik (Bánszky et al. 2012).

A kutyák méretüket tekintve is sokfélék, ezért könnyen alkalmazkodnak az intézmények sajátosságaihoz. Bármelyik kutyafajta vagy keverék is jó terápiás állat lehet, hiszen sokféle speciális feladatra megtaníthatók (Babos 2013). Másfelől a kutya, az emberi közösség releváns tagjaként, fontos szocializációs szerepet tölt be. Ahol a gyermek kutyával nő fel, ott pozitív hatások figyelhetők meg a szociális és az érzelmi fejlődésében, például jobb lesz a konfliktuskezelési képessége (Filiatre et al. 1986). Számos kutatás mutat rá arra, hogy „a gyermekek stresszhelyzetben érzelmi támaszként használhatják a kutyát” (Endenburg–Baarda 1995, idézi Köböl–Topál 2012: 162). Babos (2013) kiemeli, hogy a kutyáknak fejlett szabálytudatuk van, az emberhez hasonlóan képesek szokások kialakítására. Rendszeresen igényük van a tanulásra, gyorsan elsajátítják az emberi testbeszéd olvasását, képesek szemkontaktust felvenni és információt közölni, tehát a kommunikációjuk kétirányú az emberrel. Ezen felül az emberrel való kapcsolatukban képesek változtatni a dominanciaszerepüket, így az irányítás folyamatosan vándorol a két fél között, ami egyedülálló jelenség az állatvilágban.

A kutya azért is jó segítője a pedagógusnak, mert sokkal könnyebben tudja előidézni az *én is tudom* vagy az *én jobban tudom* érzést a gyermekben. A kompetenciaélmény alapvető forrásai között szerepel, ha a gyermek irányíthatja vagy pórázon vezetheti a kutyát egy játékos gyakorlat során. Sok tanulási helyzetben alapvető probléma, hogy a gyermek hozzá sem mer kezdeni a feladathoz, a kutyával való közös munka azonban növeli az önbizalmát. A kutya bevonása motiválja a gyermeket a tanulásra, hiszen ha vele oldanak meg feladatokat, szinte észrevétlenül tanulnak. A különböző képességterületek is jól fejleszthetők, például a kognitív, a motoros, az orientációs, a kreatív, valamint a szociális és a kommunikációs képességek (Köböl–Topál 2012). A kutya közelsége, ritmikus mozgása, tekintete önmagában is pozitív hatással lehet a gyermeki idegrendszerre,

képes elősegíteni a kapcsolatteremtést, az utánzást és a kommunikációs kezdeményezést. Mindez kiemelt jelentőségű az óvodáskorú gyermekek esetében, akiknek a nyelvi fejlődése szoros kölcsönhatásban van a biztonságos kapcsolódási helyzetekkel és az érzelmi ráhangolódással (Chitic 2012). A kutyával való közös képességfejlesztő játékok alkalmasak az adott gyermekcsoport közösséggé formálására, képesek fejleszteni és erősíteni az integrációt (2).

A kutya mint fejlesztőpartner a kommunikációs képességek alakításának a folyamatában

A kutyával asszisztált óvodai foglalkozások egyik sajátossága, hogy a gyermek és az állat közötti interakció nem pusztán érzelmi, hanem kommunikációs szinten is kiemelkedő fejlesztési lehetőségeket kínál. A jelenség kommunikációelméleti szempontú értelmezése ezen a ponton azért válik lényegessé, mert az ember-állat interakció dinamikája sok tekintetben eltér az ember-ember közötti kommunikációs mintázatoktól. A folyamat mélyebb megértéséhez Barnlund (1970) tranzakciós kommunikációs modellje nyújthat támpontot, amely a kommunikációt nem lineáris információátadásként, hanem kölcsönös jelentésalkotási folyamatként értelmezi.

E szerint a modell szerint minden résztvevő egyszerre adó és vevő, az üzenetek cseréje közben az érzelmi állapot, a kontextus és a visszacsatolás folyamatosan alakítja a kommunikáció jelentését. Ebben a tranzakciós szemléletben a gyermek és a kutya közötti interakció különösen produktív közeg, hiszen a kutya tekintete, testtartása, mozdulata, hangadása azonnali, ítélezésmentes visszajelzést ad. Ez növeli a gyermeki önkifejezés bátorságát, a kommunikáció természetes és spontán gyakorlását, valamint erősíti az egyén önbizalmát is (Barnlund 1970). A modell kortárs értelmezései nyomán szintén megerősítik, hogy a kommunikáció mindig többcsatornás, dinamikus, változó és interaktív folyamat, amelyben a résztvevők együttesen hozzák létre az üzenet jelentését (Sisodia–Mitra 2024). Pedagógiai kontextusban ez különösen releváns, hiszen a gyermek és az állat közötti kölcsönös figyelem, érzelmi ráhangoltság és cselekvéskoordináció a kommunikáció alapszintű formáinak gyakorlását, a figyelemirányítást, a viszonzott jeladást és az érzelmi kódolást teszik lehetővé.

Az ember-ember és az ember-állat interakció között az egyik alapvető különbség, hogy az utóbbi nélkülözi a verbális teljesítménykényszert és az értékelő viszonyt, így a gyermek felszabadultabban gyakorolhatja az önkifejezést. Az állat jelenléte érzelmi biztonságot és nonverbális megerősítést ad, amely szorgalmazza a nyelvi kezdeményezést, a párbeszédesebb formát és az empatikus megértés fejlődését. A kutya tehát nemcsak motivációs tényezőként, hanem a nyelvi-kommunikációs fejlődés katalizátoraként is azonosítható.

A kutyával történő kapcsolódás kiemelkedő jelentőségű, hiszen az egyéni foglalkozás keretein belül a kutyával kommunikálni kell az eredményes, közös tevékenykedés érdekében. A csoportos foglalkozáson az együttműködést a társakkal is gyakorolni kell, így tökéletes lehetőség nyílik a kommunikáció különböző területeinek és módjainak az alkalmazására, például: közlés-befogadás, verbális-nonverbális kommunikáció (Pechan 2020).

Különösen fontos ez a 3–7 éves gyermekek esetében, akik számára még nem természetes, hogy az együttműködéshez elengedhetetlen a kommunikáció. A kutyával kialakuló helyzetek azonban akaratlanul is felhívják a figyelmét az emberekkel való kommunikálásra, a nyelvi megértésre és a pontos kifejezés fontosságára. Ahhoz, hogy ez eredményesen fejlődni tudjon, leginkább a gyermekirodalmi műfajok, a mondókák, a versek és a mesék hívhatók segítségül, amelyek ritmikus, képszerű nyelvi mintázataikkal megfelelően illeszthetők a kutyás foglalkozásokhoz is (Köböly–Topál 2012).

A kutya nonverbális üzeneteinek értelmezése szintén kiváló pedagógiai lehetőségeket rejt, hiszen interakcióba lépve az állattal a gyermekek intuitíven használják a gesztusokat, a mimikát, a tekintetet és a testtartást, amelyek szintén meghatározó elemek az emberi kapcsolatokban. A kutya visszacsatolása ezekre a jelekre azonnali és természetes modellként egyszerre teremt érzelmi biztonságot, mozgósítja az utánzásos tanulást és a társas kommunikáció mintázatainak a fejlődését (Chitic 2012; Köböly–Topál 2012).

A kutyával asszisztált foglalkozások felépítése, a team

A kutyával asszisztált foglalkozások egyedi keretet biztosítanak számos képesség és készség fejlesztésére. A foglalkozások felépítése hármasszoros. A bevezetés elsődleges célja a kapcsolatteremtés, a bemelegítés, a biztonságos keretek megteremtése és a figyelemfelkeltés. Ebben a szakaszban a gyermekek találkoznak a kutyával, ismerkednek vele és a tevékenység szabályaival. Már a foglalkozás kezdetén is vannak olyan játékos cselekedtetések, amelyek ismétlődő formában elősegítik a kommunikációs képességek alakítását (például köszönőkör). Ebben a részben gyakoriak a nagymozgásos tevékenységek. A fő rész a játékos fejlesztőtevékenység kibontakoztatásának tartalmas szakasza, ahol a kijelölt célok és feladatok mentén, a tematikához illeszkedve zajlik az új ismeretek elsajátítása, a meglévő ismeretek felelevenítése, a gyakorlás, a képességek és a készségek alakítása a komplexitás jegyében. A gyermek egyszerű utasításokat ad a kutyának, verset vagy mondókat mond neki, dramatikus szituációkat játszik el vele, vagy közösen hajtanak végre mozgásos feladatokat.

1. kép

Pórázon vezetés akadálypályán (a szerzők saját készítésű fényképe)

A levezető a foglalkozás végén lehetőséget biztosít az elköszönésre, a közös élmények együttes értékelésére, a kutya megsimogatására, jutalmazására, az érzelmi lezárásra. A közösen megélt, csoportkohéziót erősítő visszacsatolások a beszédprodukciónak fejlesztése céljából is kiemelkedő jelentőségűek (Molnár 2019).

2. kép

Elköszönés (a szerzők saját készítésű fényképe)

A kutya kétféleképpen lehet résztvevője a foglalkozásoknak, aktív vagy passzív formában. Legcélszerűbb, ha egy foglalkozáson belül mindkét szerepben alkalmazzuk az állatot, hiszen passzív aktivitása során a kutya tud pihenni, így elkerülhetjük, hogy hamar kimerüljön (Illés 2006). Ebben az esetben a kutyának nincs konkrét feladata, csak fekszik, miközben a gyerekek tovább dolgoznak (például mondókát mondanak). Ez a helyzet is javítja a gyermekek fizikai, lelki és szellemi állapotát, hiszen a kutya közelében lehetnek (Topál–Mlinkó 2004). Amikor a kutya aktív szerepet tölt be, ő is részt vesz a feladatokban, utasításokat követ, és parancsokat teljesít. A legjobb, ha a foglalkozás alatt nincs folyamatos testi kontaktus a kutyával, valamint a kutyától távol és a közelében is végrehajtunk feladatokat (Illés 2006). A tudatos tervezés egyszerre biztosítja a gyermek és a kutya biztonságát, terhelhetőségét is (Pechan 2020).

A terápiás foglalkozásokon fontos továbbá, hogy a team egymásra hangolódva, a közös célért dolgozzon. A team tagjai a csoportvezető (aki lehet gyógypedagógus, óvodapedagógus, gyógytornász, pszichiáter, pszichológus, szociális munkás), a kutya és a felvezetője, a célcsoport és a segítők (pedagógiai asszisztens, szociális segítő). A segítők abban az esetben elengedhetetlenek, ha nagyobb létszámú gyermekcsoporttal zajlik a munka. A kutya felvezetőjének nem kell pedagógiai végzettséggel rendelkeznie. A foglalkozáson ő felvezetőként van jelen, aki ismeri a kutyáját, tudja őt irányítani, és képes a fejlesztő tevékenységeket a kutya bevonásával kiegészíteni, bővíteni. A csoportvezető felel a célcsoportért, ennek dinamikájáért és a fejlesztési célok kijelöléséért. A teammunkába nemcsak a közös tervezés tartozik bele, hanem az is, hogy valamennyi jelenlevő aktívan tevékenykedik a foglalkozás feladataiban (Illés 2006).

Az anyanyelvi fejlesztőjátékok szerepe az óvodai nevelésben

Az anyanyelvi nevelés áthatja a teljes óvodai életet, nem elkülönülő tevékenység, hanem a mindennapi kommunikációs helyzetekbe integrálódó folyamat. A beszédfejlődés szoros összefüggésben áll azzal, hogy a gyermeket milyen ingerek érik, milyen helyzetekben és kapcsolatokban tudja leghatékonyabban formálni a nyelvhasználatát. A 3–7 éves gyermekek anyanyelvi fejlesztésének egyik legfontosabb eszköze a játék, amely egyszerre örömforrás, tapasztalatszerzési forma, önkifejezési lehetőség és tanulási mód. A játékba belső motiváció hatására, önként lép be a gyermek, ahol koncentrált figyelem mellett használja a nyelvet a kérdezés, az utasítás, a kommentálás, az érvelés, a visszajelzés folyamataiban (Szőke-Milinte 2022). A játékon keresztül a gondolkodás és a társas kapcsolatok elsődleges kifejezőeszközeként spontán fejlődik a beszéd, a nyelvhasználat. A játékos nyelvhasználat a szókincsbővítésen túl elősegíti a nyelv hangzásbeli, jelentésbeli és pragmatikai összefüggéseinek az érzékeltetését is. A gyermek egyéni cselekvéseihez köthető játékok kifejezetten értékesek, hiszen a ritmus, a mozgás, a dramatikus élmények, a vizuális és az auditív ingerek komplex tapasztalását nyújtva segítik a nyelvi fejlődést (Murányi 2020).

A nyelvi-kommunikációs képességek fejlesztésének egyik legeredményesebben alkalmazható eszközei az óvodai nevelés gyakorlatában az anyanyelvi fejlesztőjátékok. Ezek a szabályjátékok tudatos tervezést kívánnak meg az óvodapedagógustól, aki kialakítja a játék feltételeit a megfelelő hely, idő, eszköz és résztvevőszám biztosításával. Direkt vagy indirekt kezdeményezője, irányítója ezeknek a játékoknak. A folyamat alatt megfigyeléseket végezhet, tapasztalatokat szerezhet a gyermekek nyelvi kompetenciáiról, beszéd szintjükről, kifejezőképességükről, kommunikációs aktivitásukról és szándékaikról. A csoporton belüli differenciált fejlesztést biztosító anyanyelvi fejlesztőjátékok lehetőséget adnak a logopédiai instrukciók alapján történő egyéni, páros vagy mikrocsoportos foglalkozások kezdeményezésére is (Dankó 2016). Alkalmazásuk során kiemelten fontos a fokozatosság elvének az érvényesítése, amely biztosítja a gyermeki beszéd részterületeinek egyre magasabb szintű alakítását. Több alkalommal is megismételhetők, így biztonságos légkörben segítik a nyelvi formák rögzülését, a kommunikációs készségek megerősítését. Az óvodapedagógus részéről bátorító jelenlétre, következetes szabályismertetésre, aktív helyzetfelismerő képességre, tapintatos hibajavításra és az anyanyelv iránti elkötelezettségre van szükség. Tematikailag rendkívül változatosak, sokszínűek,

a pedagógusi kreativitás révén kapcsolódhatnak jeles napokhoz, ünnepi szokásokhoz, mesékhez, mozgáshoz, zenei élményhez vagy éppen a kutyával asszisztált foglalkozásokhoz. A leírtak alapján kijelenthető, hogy a kora gyermekkori időszakban az anyanyelvi fejlesztőjátékok alkalmazásának a jelentősége különösen meghatározó (Szőke-Milinte 2022).

Az anyanyelvi fejlesztőjátékok rendszerszerű ismerete elősegíti a hatékony alkalmazásukat. Dankó Ervinné (2016) klasszikus, nyolc játékcsoportos felosztása a nyelvi-kommunikációs készségek különböző területeinek fejlesztési céljait, lehetőségeit jelöli ki. A következő rész röviden áttekinti a játékcsoportok elméleti és gyakorlati jellemzőit, hozzárendelve őket a kutyával asszisztált foglalkozásokhoz.

Az anyanyelvi fejlesztőjátékok rendszere és alkalmazási lehetőségeik a kutyás terápiás foglalkozásokon

A nyelvi-kommunikációs fejlesztés célterületei alapján besorolt játéktípusok mindegyike értelmezhető és adaptálható kutyával asszisztált óvodai foglalkozások keretében is. Annak érdekében, hogy ezen foglalkozások alkalmával előkerüljön a kommunikációs terület fejlesztése is, egyre több szakirodalom (például Köböl 2023 játékgyűjteménye) és alapítványi kiadvány szentel külön fejezetet a megvalósítás lehetőségeinek. A nyolc játékcsoport rövid bemutatása során konkrét játéklehetőségeket javasolunk, tematikusan a késő őszi, kora téli időjárási jelenségek és az öltözködés témaköréhez kapcsolódva. A játékleírások esetenként hagyományos anyanyelvi fejlesztőjátékok kreatív kiegészítésével, átalakításával válnak a kutyás terápiás foglalkozások gyakorlataivá. Az itt közölt játékok tehát részben a szerzők saját óvodai gyakorlatából származnak, részben pedig a szakirodalomban fellelhető példák átalakított változatai. A tevékenységeleírások átdolgozásánál figyelembe vettük a kutyával asszisztált foglalkozások sajátos kommunikációs és szociális dimenzióit, ezzel segítve elő a módszertani reflexiót és az adaptív pedagógiai gondolkodást támogató eszköztár kialakítását.

Hallásfejlesztő játékok

Ezek a játékok a gyermekek auditív észlelésének fejlesztését célozzák, megalapozva ezzel a későbbi fonémahallási készségeket, a beszédhangok közötti különbségek felfedezését (például időtartam) és a helyes artikulációt. A hallásfejlesztő játékok elsődlegesen az akusztikai jellemzők (például hangerő, hangmagasság) azonosításának, valamint az auditív lokáció és figyelem részképességeinek a játékos fejlesztését szolgálják (Dankó 2016).

Ködben a hangerdőben

Cél: az auditív lokáció és a figyelem fejlesztése

Ajánlott korosztály: 3-4 éves kortól

Munkaforma: mikrocsoportos

Szükséges eszközök: kendő

Játékos kerettörténet: A kutya elveszett egy sűrű köddel borított erdőben. A csoporttagok szélként hangoztatják az „s” hangot. A bekötött szemű kisgyermek siet a kutya megmentésére.

Fejlesztési területek: téri tájékozódás, beszédhangok észlelése, figyelemkoncentráció, kitartás

A kutya szerepe: passzív

A játék menete: A csoportvezető beköti a kiválasztott kisgyermek szemét egy kendővel. A kutya a felvezetővel a terem másik végében foglal helyet. A kutya és a gyermek között a mikrocsoport többi tagja helyezkedik el. A bekötött szemű gyermeknek el kell jutnia a kutyához, aki a helyzetét ugatással jelzi. A teremben szétszórtan elhelyezkedő többi gyermek az „s” hangot hangoztatva jelzi, ha a bekötött szemű gyermek közeledik hozzá. Minél közelebb lép hozzá, annál hangosabban hangoztatja az adott gyermek az „s” hangot (Lakos 2016).

Légzőgyakorlatok

A helyes légzéstechnika kialakítása érdekében ezek a játékok a légzésszabályozás tudatosítását, a megfelelő belégzési mélység, a kontrollált kilégzés és a levegőbeosztás szabályozását segítik. Fontos szerepük van a helyes artikuláció és a hangadás fiziológiai megalapozásában. Megkülönböztetünk hangadással összekötött légzőgyakorlatokat, illetve fúvó- és szívógyakorlatokat (Nagy 2022).

Kölesgolyó fújása

Cél: a kilégzés tudatosítása és irányítása (fúvógyakorlat).

Ajánlott korosztály: 3-4 éves kortól

Munkaforma: egyéni vagy páros

Szükséges eszközök: kölesgolyó, asztal

Játékos kerettörténet: A gyermek lesz a szél, aki visszafújja a tából kiborult kölesgolyókat a kutyának.

Fejlesztési területek: vizuomotoros koordináció, testtudat, ritmusérzék, szabálytudat

A kutya szerepe: passzív

A játék menete: A gyermek az asztal egyik oldalán, a kutya pedig a másik oldalán helyezkedik el. Az asztalra helyezett kölesgolyót a gyermek elfújja a kutya irányába, aki megeszi, amikor az odaér hozzá (Lakos 2019a).

A beszédszervek ügyesebbé tételére szolgáló játékok

A helyes artikuláció alapfeltétele a beszédszervek mozgékonyága és koordinációja. A játékos ajak-, nyelv- és arcgyakorlatok formálják az izomkontrollt, az izomtónust és a beszédszervek állóképességét. Ezeknek a tevékenységeknek a kibontakoztatásakor különösen hangsúlyos a tükör előtti gyakorlás feltételeinek a biztosítása. Két nagy területe az arc- és az ajakgyakorlatok, illetve a nyelvgyakorlatok (Dankó 2016).

Kutyaebéd

Cél: a nyelvizmok erősítése, a nyelv mozgatásának tudatosítása, mozdulatváltásainak szabályozása

Ajánlott korosztály: 3-4 éves kortól

Munkaforma: egyéni, páros, mikrocsoportos

Szükséges eszközök: tükör

Játékos kerettörténet: A kutyát egy késő őszi séta után várja otthon a finom, meleg ebédje. Nagyon örül a húsnak a tányérjában, csóválja a farkát. Megeszi. Nagyon ízlett neki. Lenyalja az orráról, majd az álláról a ráfröccsent szaftot. Kér még jutalomfalatot is.

Fejlesztési területek: artikulációs bázis fejlesztése, téri irányok érzékelése, önkontroll, testtudat

A kutya szerepe: aktív

A játék menete: A nyelv mozgatása a szájug felé jobbra-balra. A felső fogsor az alsó ajakra, majd az alsó fogsor a felső ajakra helyezése, végül a száj körbenyalása mindkét irányban. A nyelv mozgatása az orr elé, majd lefelé. A nyelv alsó fogsor mögé helyezése, majd előre és hátra hintáztatása. A gyakorlat végén a gyerekek kérhetnek egy trükköt a kutyától, és adhatnak neki jutalomfalatot (Dankó 2016; Lakos 2016).

A fonémahallást fejlesztő játékok

Ezek a játékok elősegítik a gyermek számára a hangok közötti finom különbségek felismerését, a hangok felfedezését a szó elején, végén, közepén, a szótagolást és a hangokra bontást, amely nemcsak a megfelelő artikuláció és a pontos beszédmegértés, hanem a későbbi írás-olvasás egyik feltétele is. A mássalhangzókkal és a magánhangzókkal egyaránt végezhető gyakorlatok 3–7 éves gyermekek körében (Dankó 2016).

Milyen ruhát választ ma a kutya?

Cél: a fonémaazonosítás és a hangdifferenciálás; az s és az sz hang felismerése a szavakban

Ajánlott korosztály: 4-5 éves kortól

Munkaforma: egyéni

Szükséges eszközök: nincs eszközigénye

Játékos kerettörténet: A kutya ma csak olyan ruhákat vesz fel, amelyek a vonat hangját (s) tartalmazzák.

Fejlesztési területek: auditív figyelem és koncentráció, szabálytudat, kategorizálás

A kutya szerepe: passzív

A játék menete: A csoportvezető különböző ruhaneműket sorol fel, amelyek két rokon képzésű hangot (s – sz) tartalmazznak. Ezeket egy-egy állathoz, tárgyhoz rendeljük. Ha a csoportvezető olyan ruhaneműt mond, amely az s hangot tartalmazza, és a gyermek felismeri ezt, akkor odamehet a kutyához, és megsimogathatja (Dankó 2016; Lakos 2019b).

A mondatfonetikai eszközök használatának gyakorlását segítő játékok

A hangerőváltást, a hangsúlyt, a ritmust és a hangszínt gyakoroltató játékok célja a beszédhelyzetükhöz illeszkedő mondatfonetikai eszközök tudatosítása. Ezek révén a gyermek képessé válik verbális közléseinek az árnyalására, módosítására, az azonos mondat szerkezetek különböző szándékú hangoztatására, érzelmeinek, attitűdjeinek szóbeli kifejezésére (Szőke-Milinte 2022).

Hangutánzás

Cél: a hangszín és a hangerő tudatosítása

Ajánlott korosztály: 3-4 éves kortól

Munkaforma: mikrocsoportos

Szükséges eszközök: kosár, állatok fényképei (például egér, macska, öreg kutya)

Játékos kerettörténet: A kutya késő őszi sétára indul a természetben. Minden bokor mögül más állathang hallatszik. Vajon kié lehet? Csak akkor tud továbbhaladni az ösvényen, ha segítünk megfejteni neki.

Fejlesztési területek: auditív figyelem, beszédaktivitás, fantázia, artikulációs mozgások

A kutya szerepe: aktív

A játék menete: Egy gyermek csukott szemmel, háttal ül a többieknek. A felvezető választ egy gyermeket, aki húz az előkészített állatos kártyák közül, amelyek a kutya kosarában vannak. A gyermek utánozza a kihúzott kártyán szereplő állat hangját. A hunyónak ki kell találnia, milyen állat hangján szólalt meg a csoporttársa. Ha kitalálta, és ő is megfelelően hangoztatta a fényképen szereplő állat hangját, akkor megsimogathatja a kutyát. Ezt követően a kártyát húzó gyermek ül le hallgatózni (Dankó 2016; Lakos 2016).

Nem verbális kommunikációs játékok

A verbális közlésen túli jelzőrendszer alkalmazását segítő játékok a tekintet, a gesztusok és a mimika tudatos használatát teszik lehetővé a társas interakciók eredményessége érdekében (Dankó 2016).

Érzelem az üzenet

Cél: az érzelem tudatos kifejezése és dekódolása nem verbális kommunikációs eszközök alkalmazásával, megfigyelésével

Ajánlott korosztály: 4-5 éves kortól

Munkaforma: mikrocsoportos

Szükséges eszközök: nincs eszközigénye

Játékos kerettörténet: A kutya séta közben elvesztette a pórázára kötött érzelmcsomagot. Ebben a csomagban érzelmek voltak tárgyak helyett. Segíteni kell neki megfejteni, vajon milyen érzelem volt a csomagjában.

Fejlesztési területek: empátia, testtudatosság, önkontroll, megfigyelőképesség

A kutya szerepe: aktív

A játék menete: A gyerekek egysoros oszlopban állnak, egymásnak háttal. Akkor fordulhatnak meg, ha a mögöttük lévő megérinti a vállukat, és átadja a kutya pórázát. A felvezető bemutat egy érzelmet a mimikája, testtartása és gesztusai segítségével, a gyerekeknek ezt kell továbbadniuk szintén verbális közlés nélkül. A kutya mindig a mellett a gyermek mellett ül, akinek átadták az üzenetet. Az utolsó gyermek hangosan kimondja az érzelmet (Lakos 2019b).

Szókincsgyarapító játékok

Ezek a játékok a fogalomrendszer bővítését, árnyalását segítik elő a tárgyak, a cselekvések, a történések és az érzések viszonylatában. Az óvodai nevelés gyakorlatában ezen a területen a leggyakoribb a tematikus szóhasználatot, a szinonimákat és az ellentétpárokat feldolgozó anyanyelvi fejlesztőjátékok alkalmazása. A gazdag szókincs az értő olvasás, az elemi nyelvtani tudatosság és a társas interakciók alapvető feltétele (Szőke-Milinte 2022).

Mondd egy szóval!

Cél: a fogalomalkotás, a tárgyak és a fogalmak közötti logikai kapcsolatok felismerése

Ajánlott korosztály: 5-6 éves kortól

Munkaforma: mikrocsoportos

Szükséges eszközök: tárgyképes dobókockák

Játékos kerettörténet: A kutya késő őszi túrázásra indul, de csak egy kis hátizsákot tud magával vinni. Tudni akarja, milyen tárgyak veszik most körül, miféle dolgok azok, hogy gyorsabban eldönthesse, szüksége lesz-e rájuk a kirándulás alatt.

Fejlesztési területek: szókincsbővítés, rész-egész viszony, kategorizálás, összehasonlítás, önbizalom

Kutya szerepe: aktív

A játék menete: A kutya dob a dobókockával. A dobókocka oldalain tárgyképek vannak. A gyermeknek meg kell neveznie a tárgyat, majd a fölérendelt gyűjtőfogalmat. Helyes megoldás esetén megsimogathatja a kutyát (Dankó 2016; Lakos 2016).

Mondat- és szövegalkotást fejlesztő anyanyelvi játékok

Az önálló, összefüggő, verbális megnyilatkozások létrehozását elősegítő játékok, amelyek a grammatikai szabályok alkalmazásának, a nyelvtani szerkezetek tudatos elsajátításának, a gondolati tagolás és a beszédbeli logika fejlődésének a folyamatát támogatják (Dankó 2016).

Hol dolgozik a kutya?

Cél: a mondatalkotó képesség, a leíró beszéd gyakorlása

Ajánlott korosztály: 4-5 éves kortól

Munkaforma: mikrocsoportos

Szükséges eszközök: mesterségeket ábrázoló laminált kártyák

Játékos kerettörténet: A kutya azon gondolkodik, hol dolgozzon, de nem tudja pontosan, mit is kellene csinálnia, ha az adott mesterséget választja. A kosarában foglalkozásokat rejtő kártyák vannak, és mindig ahhoz a gyermekhez viszi, akitől éppen segítséget kér az adott mesterség feladatainak a megfejtésében.

Fejlesztési területek: verbális emlékezet, kifejezőképesség, analízis, rész-egész viszony, együttműködés

A kutya szerepe: aktív

A játék menete: A gyermekek körben ülnek. A felvezető választ egy gyermeket, aki húz a kártyák közül, amelyek a kutya kosarában vannak. A kihúzott kártyán szereplő mesterséget a gyermek körülírja, a többieknek pedig ki kell találnia. Az húzhatja az újabb kártyát, aki kitalálta az előző körülírást (Lakos 2016).

Egy kutyával asszisztált anyanyelvi fejlesztő foglalkozás tervezetének a bemutatása

A következőkben a tanulmány egy saját tervezésű anyanyelvi fejlesztő foglalkozásnak a tervezetét mutatja be, amely a kutyával asszisztált pedagógiai intervenció eszköztárát a komplexitás jegyében ötvözi az anyanyelvi fejlesztés célrendszerével. A tevékenységtémaként a késő őszi, kora téli időjárási jellemzőket, illetve az ennek megfelelő öltözködést helyezi a fókuszba. A célok között szerepel a nyelvi-kommunikációs képességek kibontakoztatása, különös tekintettel a szókincsbővítésre, a beszédészlelés és a beszédmegértés erősítésére, valamint az érzelmi intelligencia formálására 5-6 éves gyermekek esetében. A foglalkozás illeszkedik az állatasszisztált tevékenységek hármas osztottságú struktúrájához. A kutya hol aktív, hol passzív szerepet tölt be. A pedagógus nemcsak a gyermekcsoport koordinálásáért, hanem a differenciálás, a tantárgyi koncentráció és a gyermekek érzelmi biztonságának a megteremtéséért is felel. A felvezető a gyermek-kutya kapcsolat értő közvetítőjeként, bátorító attitűddel támogatja a kitűzött fejlesztési célok megvalósítását. A tervezet együttes megalkotásakor gyakorló óvodapedagógusként, illetve egyikünk felvezetőként is, tudatosan figyelembe vettük a feladatok kiválasztásakor a foglalkozás egyes rész céljait, a tevékenységek megvalósításának módjait, a munkaszervezési formákat, a csoport összetételét és jellemzőit, az ellenőrzés és az értékelés lehetőségeit, valamint a tárgyi és a személyi feltételeket (Falus 2021). A foglalkozás vázlatát letölthető (1. melléklet).

Összegzés

A tanulmány a kutyával asszisztált foglalkozások összekapcsolhatóságának a lehetőségeit mutatta be az óvodai anyanyelvi neveléssel. Az állatasszisztált foglalkozások napjainkban különösen hangsúlyossá válnak a gyermekközpontú, inkluzív nevelési gyakorlatban. A kutya bevonásával megvalósuló pedagógiai intervenciók egyszerre biztosítják az érzelmi biztonságot és a társas kapcsolódás lehetőségét a nyelvi-kommunikációs képességek fejlesztésének a folyamatában.

A Dankó Ervinné (2016) által felvázolt anyanyelvi fejlesztő játékcsoportok rendszerezése alapján bemutatott társítási lehetőségek a hagyományos módszertani elemek és a kutyával asszisztált foglalkozások között érzékeltették, hogy a verbális és a nonverbális kommunikáció komplex, élményszerű, kooperatív és differenciált fejlesztése megvalósítható ennek a kombinált foglalkozástípusnak a keretében. A konkrét foglalkozástervezet pedig jól prezentálja e tanulási területeken átívelő, támogató pedagógiai gyakorlat létjogosultságát. A tanulmány a kutyával asszisztált pedagógiai gyakorlat tapasztalataira, szakirodalmi alapjaira és a szerzők saját óvodai megvalósításaira építve ismertette a módszer beemelésének pedagógiai-kommunikációs sajátosságait. A közölt példák és játékleírások nem általánosítható eredményeket, hanem reflektív alkalmazást segítő megközelítéseket és tevékenységeket kínálnak.

A kutyával asszisztált anyanyelvi nevelés módszertani tapasztalatai új kutatási irányokat is kijelölhetnek. Célravezető lenne feltárni, milyen módon építhető be a módszer megismertetése, gyakorlatának elsajátíttatása a pedagógusképzés tananyagaiba. A nemzetközi kutatások, például a kutyás terápiás foglalkozásoknak az olvasóvá nevelésben betöltött szerepét vizsgáló tanulmányok (Bruneau et al. 2023; Bánszky–Rudolf 2025),

előmozdítják, indokoltá teszik olyan longitudinális vizsgálatok lebonyolítását, amelyek a terápiás kutyák bevonása általi kommunikációs, szociális és érzelmi fejlődés hatásait, ennek mértékét tárják fel. E kutatások eredményei hozzájárulhatnak annak mélyebb megértéséhez, hogy miként válhatnak az állatasszisztált foglalkozások a 3–7 éves gyermekek nyelvi-kommunikációs fejlesztésének tudományosan is alátámasztott, innovatív területévé.

Irodalom

- Babos Edit 2013. Állatasszisztált terápia – Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. *Alkalmazott Pszichológia* 13(3): 59–81.
- Bánszky Noémi – Kardos Edina – Rózsa Linda – Gerevich József 2012. Az állatok által asszisztált terápiák pszichiátriai vonatkozásai. *Psychiatria Hungarica* 3: 180–190.
- Bánszky Noémi – Rudolf Panka 2025. A terápiás macskák lehetséges szerepei a diákok olvasási és szövegértési képességeinek, valamint olvasási motivációjának fejlesztésében. *Új Pedagógiai Szemle* 75(7–8): 97–113. <https://doi.org/10.71157/upsz.2025.07-08.06>
- Barnlund, Dean 1970. A Transactional Model of Communication. In: Sereno, Kenneth K. – Mortensen, C. David (eds.). *Foundations of Communication Theory*. Harper & Row. Manhattan. 83–92.
- Bruneau, Laura – Timmons, Beverly – Ianson, Shauna – Tucker, Jeff D. 2023. Understanding Canine-Assisted Literary Programs: A Multiple Case Study. *Early Childhood Education Journal* 51: 1011–1023. <https://doi.org/10.1007/s10643-022-01373-8>
- Chandler, Cynthia K. 2012. *Animal Assisted Therapy in Counseling*. Routledge. New York. <https://doi.org/10.4324/9780203832103>
- Chitic, Virginia 2012. Animal Assisted Therapy – a Literature Review. *Animal Science and Biotechnologies* 2: 496–501.
- Dankó Ervinné 2016. *Nyelvi-kommunikációs nevelés az óvodában*. Okker Kiadó. Budapest.
- Falus Iván (szerk.) 2021. *Didaktika*. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Filiatre, Jean Claude – Millot, Jean Louis – Montagner, Hubert 1986. New data on communication behaviour between the young child and his pet dog. *Behavioural Processes* 12(1): 33–44. [https://doi.org/10.1016/0376-6357\(86\)90068-9](https://doi.org/10.1016/0376-6357(86)90068-9)
- Fine, Aubrey H. (ed.) 2019. *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Foundations and Guidelines for Animal-Assisted Interventions*. Academic Press. San Diego.
- Illés Anett 2006. *A módszer a kutyás terápiában*. <https://mek.oszk.hu/03800/03851/> (2025. április 14.)
- Köböl Erika 2023. Fejlesztés négy lábú tanársegédekkel – képességfejlesztő játékok terápiás kutyával támogatott fejlesztőfoglalkozásokon. *Módszertani Közlemények* 2: 46–57. <https://doi.org/10.14232/modszertani.2023.2.46-57>
- Köböl Erika – Topál József 2012. Játék vagy munka? A kutyás terápia lehetőségei a tanulásban akadályozott gyermekek fejlesztésében. *Gyógypedagógiai Szemle* 63(2): 159–169.
- Kruger, Katherine A. – Serpell, James A. 2010. Animal-Assisted Interventions in Mental Health: Definitions and Theoretical Foundations. In: Fine, Aubrey H. (ed.) *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*. Academic Press. San Diego. 33–48. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-381453-1.10003-0>
- Lakos Judit 2016. *Varázsmancsok. A kutyás terápia játékos foglalkozásgyűjteménye*. Azúr Segítőkutyás Egyesület. Budapest.
- Lakos Judit 2019a. *Varázsmancsok 3. Mancsot bele! Játékos foglalkozásgyűjtemény a kutyás terápiás foglalkozások tervezéséhez bölcsődés korosztály számára*. Azúr Segítőkutyás Egyesület. Budapest.
- Lakos Judit 2019b. *Varázsmancsok 2. A játék folytatódik! Játékos foglalkozásgyűjtemény a kutyás terápiás foglalkozások tervezéséhez*. Azúr Segítőkutyás Egyesület. Budapest.

- Molnár Marcell – Rudolf Zsófia – Szalai Katalin – Takács István 2015. Állatasszisztált pedagógia és terápia. Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar. Kaposvár.
- Molnár Orsolya 2019. Az állatasszisztált pedagógia lehetőségei az oktatási intézményekben. *Gyógypedagógiai Szemle* 4: 355–362.
- Murányi Sarolta 2020. *Anyanyelvi nevelés az óvodában – módszertani alapok és játékos gyakorlatok*. Oktatási Hivatal. Budapest.
- Nagy Mónika 2022. Állatasszisztált foglalkozások lehetőségei az óvodai nevelésben. *Óvodai Nevelés* 3: 28–32.
- Pechan Eszter 2020. Kutyával asszisztált foglalkozások lehetőségei a fejlesztő munkában. *Katolikus Pedagógia* 1–2: 59–69.
- Sisodia, Rajesh – Mitra, Archan 2024. Communication in a digital world: Revisiting Barnlund’s transactional model. In: Rashmi, Cp (ed.) *Communication Models and Theories: Critical Perspectives in the Digital Age*. Mohindra Capital Publisher. Chandigarh. 77–98.
- Szőke-Milinte Enikő 2022. *Kommunikációs és anyanyelvi nevelés az óvodában*. Flaccus Kiadó. Budapest.
- Topál József – Mlínkó Renáta 2004. Terápiás. In: Reményik László (szerk.) *Ezermester kutyák*. Hungarovox Kiadó. Budapest. 128–135.

- (1) NEO Magyar Segítőkutya Közhasznú Egyesület weboldala. <https://segitokutya.net/allatasszisztalt-terapia/> (2025. október 30.)
- (2) Kutyával Egy Mosolyért Alapítvány 2025. Kutyával asszisztált foglalkozások rendkívüli osztályfőnöki órák kézikönyve. <https://kutyavalegymosolyert.hu/alapitvany/rof-kezikonyv/> (2025. október 30.)

Tünde Kármén Major – Dorka Anna Schneringer

Play, language, and connection: dog-assisted sessions in first-language education in kindergarten settings

This study presents the possibility of using dog-assisted education in the practice of first-language education in kindergarten settings. It highlights that involving dogs increases children’s active participation in language and communication development. Interactions with dogs create a safe, emotionally supportive learning environment in which children more readily practise verbal initiative, self-expression, and social cooperation. The paper provides an overview of forms of animal-assisted sessions and the rationale for selecting dogs as appropriate developmental partners. Drawing on theoretical approaches of communication, it argues that dogs’ immediate, non-judgmental feedback facilitates the natural unfolding of meaning-making processes, thereby jointly shaping speech perception, speech comprehension, and speech production. The study emphasizes the methodological importance of play- and experience-based learning in linguistic socialization. It explains how, through deliberate planning, dogs can assume an active or a passive role in supporting the development of verbal and nonverbal communication. It also presents first-language development games that can be implemented in practice and that building on child-dog interaction, supports the development of phonemic awareness, sense of rhythm, vocabulary, sentence construction, and nonverbal communication. The study emphasizes that animal-assisted sessions are not merely a motivational factor, but also an effective tool for differentiated development and inclusive education. The final section presents a comprehensive kindergarten activity plan on the themes of late-autumn weather and clothing, demonstrating the practical implementation of dog-assisted first-language development, with vocabulary expansion as a key objective.

Kulcsszók: anyanyelv-pedagógia, óvodai nevelés, kutyával asszisztált foglalkozás, anyanyelvi fejlesztő játékok, élményalapú tanulás

Keywords: first-language pedagogy, preschool education, dog-assisted sessions, first-language development games, experience-based learning

Az írás szerzőiről

Major Tünde Kármén

Pécsi Tudományegyetem, Pécs, Magyarország

major.tunde.karmen[kukac]pte.hu

<https://orcid.org/0009-0000-9121-2372>

Schneringer Dorka Anna

Városközponti Óvoda, Pécs, Magyarország

schdorkic7761[kukac]gmail.com

<https://orcid.org/0009-0005-7923-396X>

Copyright © 2026 Tünde Kármén Major, Dorka Anna Schneringer

This is an open-access article. This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).